

Utbildningsutskottets betänkande

1978/79: 27

med anledning av propositionen 1978/79: 100 såvitt gäller anslag till lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet, m. m. jämte motioner

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen i propositionen 1978/79: 100 bilaga 12 (utbildningsdepartementet) efter föredragning av statsrådet Rodhe förelagt riksdagen under avsnittet Skolväsendet, rubriken Centrala och regionala myndigheter m. m. (punkterna C 3—C 6) samt rubriken För skolväsendet gemensamma frågor (punkterna C 7—C 10) jämte yrkanden i motionerna 1978/79: 629, 630, 1302, 1329, 1362, 1370, 1387, 1634, 1840 och 1899.

Punkterna C 1 och C 2 kommer utskottet att behandla i ett senare betänkande.

1. **Lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet m. m.** Regeringen har under punkten C 3 (s. 275—276) föreslagit riksdagen att till Lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kr.

Motionen

1978/79: 1370 av Hans Nyhage m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att försöksverksamheten rörande lokalt/regionalt utvecklingsarbete och samverkan mellan forsknings- och utvecklingsarbete (FoU) och fortbildning utvidgas att bedrivas av tio länsskolnämnder,

2. att till Lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.,

3. att till Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1979/80 anvisa ett med 750 000 kr. reducerat reservationsanslag av 35 182 000 kr.

Utskottet

Ur anslaget bekostas projekt för regionalt eller lokalt utvecklingsarbete och för samverkan mellan fortbildning och forsknings- och utvecklingsarbete. Fr. o. m. budgetåret 1978/79 utgår 150 000 kr. till vardera länsskolnämnderna i Kalmar, Malmöhus, Örebro, Kopparbergs och Västerbottens län för detta ändamål. Verksamheten bedrivs försöksvis och medlen skall användas för konkreta utvecklingsprojekt. I avvaktan

på att erfarenheter av försöksverksamheten erhålles föreslår regeringen i likhet med skolöverstyrelsen oförändrat anslag för nästa budgetår.

I motionen 1978/79: 1370 yrkas dels att försöksverksamheten utvidgas till tio länsskolnämnder, dels med anledning härav att för budgetåret 1979/80 anvisas ett reservationsanslag av 1 500 000 kr., dvs. 750 000 kr. mer än regeringen föreslagit, dels ock att till reservationsanslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet (C 7) för budgetåret 1979/80 anvisas ett i förhållande till regeringens förslag med 750 000 kr. reducerat reservationsanslag av 35 182 000 kr. Motionärernas hemställan motiveras av det stora intresset för den nya försöksverksamheten med lokalt utvecklingsarbete och av att ett stort antal projektförslag framlagts rörande skilda områden inom skolans verksamhetsfält. En utveckling av vissa av de föreslagna projekten skulle — enligt motionärerna — kunna tillföra det lokala skolarbetet värdefulla kunskaper och erfarenheter. De anser det därför befogat med en utbyggnad av försöksverksamheten.

Utskottet finner visserligen goda skäl tala för en utvidgad försöksverksamhet men anser i likhet med föredragande statsrådet att erfarenheter bör avvaktas innan den utvidgas. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen 1978/79: 1370 och tillstyrker regeringens förslag.

Hemställan med anledning av yrkandet 3 i motionen gör utskottet i det följande under punkten 5.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79: 100 och med avslag på motionen 1978/79: 1370 yrkandena 1 och 2 till *Lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 750 000 kr.

2. Statens institut för läromedelsinformation. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten C 4 (s. 276—280) och hemställer

att riksdagen till *Statens institut för läromedelsinformation* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 854 000 kr.

3. Stöd för produktion av läromedel. Regeringen har under punkten C 5 (s. 280—281) föreslagit riksdagen att

1. medge att förhandsbesked om statsbidrag till stöd för produktion av läromedel får lämnas i enlighet med vad som förordats i propositionen,

2. till Stöd för produktion av läromedel för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 3 085 000 kr.

Motionerna

1978/79: 1302 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas att riksdagen anvisar ett anslag av 296 000

kr. till framställning av punktskriftsböcker (del av motionens yrkande, som i övrigt behandlas av kulturutskottet),

1978/79: 1329 av förste vice talmannen Torsten Bengtson (c) och Gunnar Björk i Gävle (c) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att för budgetåret 1979/80 anvisa 3 150 000 kr. till Statens institut för läromedelsinformation (SIL), varav det ökade beloppet bör användas till produktion av undervisningsfilm,

2. att SIL från detta anslag får fördela bidrag till svenskproducerade undervisningsfilmer,

3. att även möjliggöra för SIL att från detta anslag lämna bidrag även till svensk versionering av utländska filmer lämpliga för mindre grupper inom skolan och vuxenutbildningen samt inom yrkesfortbildningen,

1978/79: 1387 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att hemställa hos regeringen om åtgärder för förstatligande av läromedelsproduktionen, i första hand Esselte Studium,

2. att hemställa hos regeringen att tillsätta en utredning om formerna för att öka användarnas inflytande över läromedlens tillblivelse, anskaffande och användande samt om hur i detta avseende dialogen mellan de i skolan verksamma och företrädare för hem, arbetsliv och samhällsliv skall kunna vitaliseras,

1978/79: 1634 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk) vari — såvitt nu är i fråga — med hänvisning till vad som anförts i den till socialförsäkringsutskottet remitterade motionen 1978/79: 1633 yrkas att riksdagen hos regeringen begär att ett statligt läromedelsförslag inrättas (yrkandet 3).

Utskottet

Från anslaget utgår bidrag till produktion av läromedel i ämnen i vilka brist råder på lämpliga läromedel. Enligt bestämmelserna i kungörelsen (1974: 439) om statsbidrag till produktion av läromedel utgår bidrag endast för produktion av sådana läromedel som är avsedda att användas i undervisning som står under tillsyn av skolöverstyrelsen (SÖ). Anslaget är för budgetåret 1978/79 2 585 000 kr. Ansökningar om bidrag prövas av statens institut för läromedelsinformation (SIL).

Regeringen föreslår att anslaget räknas upp med 500 000 kr. till 3 085 000 kr. Av beloppet 500 000 kr. utgör 300 000 kr. en överföring från anslaget Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet. Dessa medel avses för framställning av punktskriftsböcker. Förslaget innebär ett oförändrat bidrag till detta speciella ändamål under budgetåret 1979/80.

I motionen 1978/79: 1302 yrkar motionärerna ett med 296 000 kr. förhöjt anslag till framställning av punktskriftsböcker. Motionärernas yrkande överensstämmer med ett av SIL framfört förslag. Som motiv anförs att åtgärder för att underlätta de synskadades möjligheter till kulturellt utbyte inte får förhindras på grund av brist på medel.

Utskottet anser visserligen att starka skäl finns för motionärernas förslag, men utskottet är med hänsyn till det statsfinansiella läget inte berett tillstyrka detsamma. Utskottet hemställer att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1302 i denna del.

I motionen 1978/79: 1329 yrkas att anslaget till produktionsstöd höjs med 65 000 kr. i förhållande till vad regeringen föreslagit. Anslagsökningen bör användas till produktion av undervisningsfilm. Motionärerna yrkar också att SIL skall få fördela bidrag till "svenskproducerade" undervisningsfilmer och till "svensk versionering" av utländska filmer, som är lämpliga för mindre grupper inom skolan och vuxenutbildningen samt inom yrkesfortbildningen. Som motiv för yrkandena framhålls att endast 125 000 kr. f. n. finns tillgängliga för stöd till produktion av undervisningsfilm.

Utskottet finner att SIL inom den ekonomiska ram, som gäller för produktionsstödet, är oförhindrat att lämna bidrag till undervisningsfilm, såväl till i Sverige producerade filmer som till svensk versionering av utländska filmer. Yrkandena 2 och 3 i motionen 1978/79: 1329 påkallar alltså ingen åtgärd. Utskottet anser sig inte böra biträda den i motionen föreslagna höjningen av anslaget med 65 000 kr. och avstyrker således motionen 1978/79: 1329 yrkandet 1.

Utskottet ansluter sig till föredragande statsrådets beräkning av anslaget till produktionsstöd.

I motionen 1978/79: 1387 yrkas (yrkandet 1) åtgärder för förstärkning av läromedelsproduktionen, i första hand av Esselte Studium. Riksdagen har redan tidigare år haft att ta ställning till ett liknande yrkande och därvid avslagit detta (senast UbU 1977/78: 16, p. 2, rskr 1977/78: 181). Utskottet finner ingen anledning för riksdagen att frångå sitt tidigare ställningstagande, särskilt som förhållandena inom läromedelsmarknaden kartläggs av utredningen om läromedelsmarknaden (U 1976: 04). Utredningsarbetet beräknas pågå under hela år 1979. Riksdagen bör alltså avslå motionen 1978/79: 1387 yrkandet 1.

I samma motion yrkas också (yrkandet 2) en utredning av formerna för att öka användarnas inflytande över läromedlens tillblivelse, anskaffande och användande samt även hur i detta avseende dialogen mellan de i skolan verksamma och företrädare för hem, arbetsliv och samhällsliv skall kunna vitaliseras. Motionärerna framhåller att val av läromedel och undervisningsmetoder är en politisk fråga samt att regering och riksdag inte kan göra något åt den utveckling som finns på läromedelsområdet så länge den nuvarande ägarstrukturen för läromedelsproduktion existerar.

I budgetpropositionen (bil. 12 Skolväsendet, Vissa gemensamma frågor, s. 240—241) anmäler föredragande statsrådet att ett arbete pågår i syfte att anpassa läromedelsbegreppet till den grundläggande uppfattning om arbetssättet i skolan som bl. a. kommit till uttryck i propositionen 1975/76: 39 om skolans inre arbete m. m. Föredraganden erinrar också om att riksdagen i likhet med SÖ menade att det är undervisningsplaneringen som skall styra såväl valet som användningen av läromedlen (UbU 1975/76: 30). Med denna utgångspunkt har arbetet med läromedelsfrågorna förts samman med beredningen av förslaget till förändring av grundskolans läroplan. Föredragande statsrådet avser att återkomma till riksdagen i denna fråga i samband med att ett förslag till reviderad läroplan för grundskolan föreläggs riksdagen. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1387 även i vad avser yrkandet 2.

I motionen 1978/79: 1634 yrkas (yrkandet 3) att ett statligt läromedelsförlag inrättas.

Såsom tidigare anförts arbetar utredningen om läromedelsmarknaden med att kartlägga förhållandena på läromedelsmarknaden, bl. a. läromedelsproduktionen. Utredningen beräknar avge slutbetänkande våren 1980. Med hänsyn till att utredningen även skall utvärdera de statliga insatserna på läromedelsområdet, bör frågan om inrättande av ett statligt läromedelsförlag inte behandlas förrän utredningen slutfört sitt arbete. Utskottet avstyrker således motionen 1978/79: 1634 yrkandet 3.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen beträffande medel till framställning av punktskriftsböcker bifaller propositionen 1978/79: 100 och avslår motionen 1978/79: 1302 i denna del,
2. att riksdagen beträffande medel till produktion av undervisningsfilm bifaller propositionen 1978/79: 100 och avslår motionen 1978/79: 1329 yrkandet 1 i denna del,
3. att riksdagen beträffande beslut om bidrag till undervisningsfilm avslår motionen 1978/79: 1329 yrkandet 2,
4. att riksdagen beträffande svensk versionering av utländsk film avslår motionen 1978/79: 1329 yrkandet 3,
5. att riksdagen medger att förhandsbesked om statsbidrag till stöd för produktion av läromedel får lämnas i enlighet med vad som förordats i propositionen 1978/79: 100,
6. att riksdagen beträffande medelsanvisningen med bifall till propositionen 1978/79: 100 samt med avslag på motionerna 1978/79: 1302 i denna del och 1978/79: 1329 yrkandet 1 i denna del till *Stöd för produktion av läromedel* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 3 085 000 kr.,
7. att riksdagen beträffande förstatligande av läromedelsproduktionen avslår motionen 1978/79: 1387 yrkandet 1,

8. att riksdagen beträffande användarnas inflytande över läromedlens tillblivelse m. m. avslår motionen 1978/79: 1387 yrkandet 2,
9. att riksdagen beträffande inrättande av ett statligt läromedelsförlag avslår motionen 1978/79: 1634 yrkandet 3.

4. Rikscentralerna för pedagogiska hjälpmedel för handikappade. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten C 6 (s. 281—285) och hemställer

att riksdagen till *Rikscentralerna för pedagogiska hjälpmedel för handikappade* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 5 195 000 kr.

5. Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet. Regeringen har under punkten C 7 (s. 286—290) föreslagit riksdagen att till Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 35 932 000 kr.

Motionen

1978/79: 1370 av Hans Nyhage m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas att riksdagen beslutar att till Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet för budgetåret 1979/80 anvisa ett med 750 000 kr. reducerat reservationsanslag av 35 182 000 kr. (yrkandet 3).

Utskottet

Från anslaget bestrids kostnader för bl. a. olika former av pedagogiska och psykologiska undersökningar och försök inom skolans område samt utveckling och utprovning av läromedel. De riktlinjer som gäller för inriktningen av det pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet (FoU-arbetet) drogs upp i propositionen 1972: 1 (bil. 10, s. 186 ff) och tillstyrktes av riksdagen (UbU 1972: 2, rskr 1972: 68). Grundtanken i dessa riktlinjer är att FoU-arbetet bör utgå från de problem som möter elever och lärare i skolans vardag. För budgetåret 1978/79 är anslaget 35 932 000 kr. Under avsnittet Skolväsendet. Vissa gemensamma frågor anmäler föredragande statsrådet att den nyligen tillkallade skolforskningskommittén (U 1978: 09) bl. a. har till uppgift att överväga frågor rörande inriktningen av det framtida FoU-arbetet samt organisatoriska och administrativa aspekter på detta. I avvaktan på skolforskningskommitténs förslag förslås inte någon ökning av anslaget.

I motionen 1978/79: 1370 yrkandet 3 vill motionärerna att förevarande anslag skall reduceras med 750 000 kr. som — enligt motionärerna — bör överföras till anslaget C 3.

Med hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 i fråga om anslaget Lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet m. m. hemställer utskottet nu att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1370 yrkandet 3.

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79: 100 och med avslag på motionen 1978/79: 1370 yrkandet 3 till *Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 35 932 000 kr.

6. **Fortbildning m. m.** Regeringen har under punkten C 8 (s. 290—299) föreslagit riksdagen att till Fortbildning m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett reservationsanslag av 67 428 000 kr.

Motionerna

1978/79: 629 av Olof Palme m. fl. (s) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om upprättandet av en plan dels för att snabbare genomföra personallagsutbildningen med anledning av SIA-reformen än vad som nu gäller, dels för att successivt öka fortbildningen i naturorienterade ämnen (yrkandet 2),

1978/79: 1362 av Eric Krönmark (m) vari yrkas att riksdagen beslutar

1. att fortbildning av lärare i samhällsorienterade ämnen skall ske i enlighet med motionen,
2. att kostnaderna för detta skall belasta anslaget C 8,

1978/79: 1840 av Karl-Erik Strömberg (fp) vari med hänvisning till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1978/79: 1841 yrkas att riksdagen begär att regeringen uppdrar åt skolöverstyrelsen att anordna vidareutbildning av skolläkare.

Utskottet

Förevarande anslag uppgår för budgetåret 1978/79 till 64 788 000 kr. Föredragande statsrådet föreslår en ökning av anslaget med 2 640 000 kr. till 67 428 000 kr.

Riksdagens beslut om reformeringen av skolans inre arbete (prop. 1975/76: 39, UbU 1975/76: 30, rskr 1975/76: 367) innebär för den enskilda skolan och dess personal både en ökad frihet att utforma skolarbetet och ett ökat ansvar för att detta arbete motsvarar de lokala behoven och förutsättningarna.

Viktiga fortbildningsinsatser under de närmaste åren gäller utbildningen av skollärare och personallag. Föredragande statsrådet beräknar medel för dessa utbildningar i enlighet med skolöverstyrelsens (SÖ) för-

slag. Likaså prioriteras insatser för fortbildning inom det naturorienterande ämnesområdet både för lärare i grundskolan och för gymnasieskolans lärare.

I motionen 1978/79: 629 yrkandet 2 framhåller motionärerna behovet av dels en plan för att snabbare genomföra personallagsutbildningen med anledning av SIA-reformen än vad som nu gäller, dels successivt ökade insatser för fortbildning i naturorienterande ämnen.

I regeringens proposition 1975/76: 39 om skolans inre arbete (s. 318) anmälde föredragande statsrådet att den särskilda fortbildningen av personallag borde genomföras under en tioårsperiod med början räknad från budgetåret 1976/77.

I sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1979/80 anmäler SÖ att 390 lag med ca 5 000 deltagare beräknas ha slutfört utbildningen sistnämnda budgetår. Detta antal utgör ca 30 procent av den skolpersonal som förutsätts genomgå utbildningen. Den första omgången av utbildningen inleddes inte förrän under budgetåret 1977/78. SÖ finner det angeläget att utbildningen genomförs på kortare tid än de tio år som den ursprungliga planen omfattar. Medelsanvisningen per år måste då i fortsättningen ökas.

Utskottet har inhämtat att SÖ nu utvärderar erfarenheterna av personallagsutbildningen. Avsikten är att de nuvarande organisationsformerna för utbildningen därefter skall ses över.

Utskottet finner i likhet med motionärerna att fortbildningen har stor betydelse som ett medel för att stimulera förnyelsearbetet i skolan. I det successiva genomförandet av SIA-reformen har personallagsutbildningen en central roll. Utskottet finner det angeläget att utbildningen — efter SÖ:s utvärdering — utformas så att utbildningsprogrammet kan genomföras på kortare tid än tio år.

I budgetpropositionen föreslår föredragande statsrådet att medel anslås för naturorienterande fortbildning. Utskottet finner f. n. inte anledning tillstyrka ytterligare insatser inom detta fortbildningsområde.

Utskottet föreslår att motionen 1978/79: 629 yrkandet 2 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

I motionen 1978/79: 1840 framställs ett yrkande av innebörd att särskild fortbildning av skolläkare skall anordnas av SÖ.

Utskottet har erfarit att fortbildningskurser för elevvårdspersonal, bl. a. skolläkare, kommer att anordnas sommaren 1979. Eftersom motionärens önskemål redan är tillgodosett föreslår utskottet att riksdagen avslår motionen 1978/79: 1840.

I motionen 1978/79: 1362 yrkas att flera fortbildningskurser i försvarsfrågor skall anordnas för lärare och bekostas med medel från förevarande anslag.

Utskottet har erfarit att SÖ avsatt medel för planering av en fortbildningskurs i totalförsvarsfrågor sommaren 1979 för lärare i sam-

hällskunskap. SÖ har funnit att tillgängliga medel inte räcker till för deltagarnas kostnader för resor och traktamenten, ca 45 000 kr. per kurs. SÖ utgår från att dessa kostnader liksom nu skall kunna bestridas med försvarsmedel. Enligt motionen bör även dessa kostnader belasta förevarande anslag.

Med hänsyn till att det bör ankomma på SÖ att avväga vilka insatser för kurser i totalförsvaret som ryms inom anslaget avstyrker utskottet bifall till motionen 1978/79: 1362.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag till beräkning av anslaget.

Med återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen beträffande personallagsutbildning och fortbildning i naturorienterande ämnen avslår motionen 1978/79: 629 yrkandet 2,
2. att riksdagen beträffande fortbildning av skolläkare avslår motionen 1978/79: 1840,
3. att riksdagen beträffande lärarfortbildning i totalförvarsfrågor avslår motionen 1978/79: 1362,
4. att riksdagen till *Fortbildning m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 67 428 000 kr.

7. Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. Regeringen har under punkten C 9 (s. 299—303) föreslagit riksdagen att till Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. för budgetåret 1979/80 anvisa ett förslagsanslag av 87 466 000 kr.

Motionerna

1978/79: 630 av Olof Palme m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen

1. beslutar att till Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 5 884 000 kr. förhöjt förslagsanslag av 93 350 000 kr. att fördelas i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om arbetsgivarrepresentationen i de lokala och regionala planeringsråden för samverkan mellan skola och arbetsliv,

1978/79: 1899 av Kerstin Göthberg m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen anhålla om ändring av bestämmelserna för planeringsråden i enlighet med vad i motionen anförts.

Utskottet

Ur anslaget utgår bidrag till försöksverksamhet med studie- och yrkesorientering (sy) samt till lokala och regionala planeringsråd för

samverkan mellan skola och arbetsliv (SSA-råd). Bidrag utgår också till s. k. uppsökande syo för att nå och stödja elevgrupper som inte söker eller antas till fortsatt utbildning efter grundskolan eller som inte fullföljer påbörjad utbildning. Statsbidraget beräknas med utgångspunkt i ett grundbelopp och ett jämförelsetal. Jämförelsetalet beräknas utifrån antalet elever. Skolöverstyrelsen (SÖ) jämkar varje år grundbeloppet i förhållande till viss ändring av den statliga lönereglerade personalens lönenivå. SÖ har beräknat grundbeloppet till 98 060 kr. för budgetåret 1978/79.

För syo-verksamheten utgår för budgetåret 1978/79 sammanlagt 668 grundbelopp, varav 42 avser uppsökande syo-verksamhet. Föredragande statsrådet föreslår en utökning av resurserna för uppsökande syo med 28 grundbelopp. Med hänsyn till att syo-verksamheten har karaktär av försöksverksamhet anmäler föredraganden att SÖ har i uppdrag att inkomma med en samlad redovisning av syo-organisationen före den 1 juli 1979, varefter föredraganden avser att återkomma med förslag i frågan till riksdagen.

Till de lokala planeringsråden utgår statsbidrag till verksamheten med belopp motsvarande 150 grundbelopp. Härav anvisas 22 grundbelopp för att de lokala planeringsråden skall kunna följa den inbyggda utbildningen och utbildningen i företagsskola. För budgetåret 1979/80 beräknar föredraganden sammanlagt 15 745 660 kr. till de lokala planeringsråden.

Fr. o. m. budgetåret 1977/78 utgår också bidrag till försöksverksamhet med regionala planeringsråd i Stockholms-, Göteborgs- och Malmöregionerna. För denna försöksverksamhet utgår bidrag motsvarande 6 grundbelopp. Föredragande statsrådet föreslår här en utökad försöksverksamhet och beräknar medel för ca 22 grundbelopp (+2 235 000 kr.). SÖ skall avge förslag om vilka län som skall beviljas medel för regionala planeringsråd. Föredragande statsrådet menar att Örebro län bör vara bland de län som får medel för detta med hänsyn till försöksverksamheten där med betygfri intagning i gymnasieskolan.

Föredraganden beräknar en ökning av anslaget med sammanlagt 10 270 000 kr. och föreslår att 87 466 000 kr. anvisas för budgetåret 1979/80.

I motionen 1978/79: 630 yrkandet 1 hemställs att — i förhållande till regeringens förslag — ytterligare 5 884 000 kr. anvisas. Enligt motionärerna bör härav bidrag motsvarande 25 grundbelopp utgå till större kommuner med ungdomsarbetslöshetsproblem i syfte att förstärka elevernas möjligheter till studie- och yrkesorientering och bidrag motsvarande 25 grundbelopp utgå för de lokala planeringsrådets verksamhet i större kommuner. Återstoden avses för ytterligare bidrag motsvarande 10 grundbelopp för att regionala planeringsråd skall kunna införas i alla län budgetåret 1979/80.

SÖ har i uppdrag att före den 1 juli 1979 inkomma med en samlad redovisning av den nya syo-organisationen och lämna förslag till organisation efter försöksperiodens utgång. Utskottet anser att utvärderingen bör avvaktas innan syo-organisationen byggs ut ytterligare. De anslagsökningar som föreslås i budgetpropositionen måste karaktäriseras som ansefliga med hänsyn till det statsfinansiella läget. Vidare syftar de resursförstärkningar, som föreslås för den uppsökande syon, just till att stödja arbetet med att hjälpa de ungdomar som löper risk att bli arbetslösa. Utskottet finner därför att de motiv som angetts i motionen 1978/79: 630 för att öka anslaget redan har beaktats i propositionen. I fråga om utbyggnaden av de regionala planeringsråden finner utskottet att de medel som nu föreslås för en utbyggnad, 2 235 000 kr., ändå till en väsentlig del tillgodoser de önskemål som utskottet tidigare (UbU 1976/77: 13 p. 5, rskr 1976/77: 134) framfört. Utskottet anser därför att riksdagen bör avslå motionen 1978/79: 630 yrkandet 1 och tillstyrka propositionen.

Bestämmelser om planeringsråd finns i skollagen 16 a § samt i skolförordningen 2 kap. 8 a §. Enligt skollagens 16 a § skall arbetsgivare, arbetstagar och den offentliga förvaltningen vara företrädare i planeringsråd. Företrädare för arbetsgivar sidan utses enligt SÖ:s anvisningar (Skolöverstyrelsens författningssamling 1978: 235) efter förslag "från avtalslutande arbetsgivarorganisation (motsvarande). Arbetsgivar sidan kan sägas bestå av den privata sektorn, som huvudsakligen representeras av Svenska arbetsgivar föreningen (SAF), av kooperationen, kommunen och landstingskommun samt statliga myndigheter, institutioner och företag. Hur många arbetsgivar företrädarna skall vara och vilka arbetsgivar parter som skall representeras, bör avgöras med ledning av den struktur kommunens arbetsliv har".

Föredraganden framhåller i fråga om planeringsrådets sammansättning att i de kommuner där arbetslivets struktur motiverar representation för t. ex. jord- eller skogsbruksnäringen eller för mindre företag bör organisationer för dessa grupper vara företrädare. Någon ändring i gällande bestämmelser anses inte nödvändig. I propositionen uttalas att det ankommer på SÖ att uppmärksamt följa utvecklingen och vid behov vidta de åtgärder som kan antas erforderliga.

I motionen 1978/79: 630 yrkandet 2 framhålls att den tolkning som SÖ hittills gjort, nämligen att utgå från de organisationer som är avtalslutande parter både på arbetstagar- och arbetsgivar sidan, är den riktiga. Motionärerna motsätter sig sålunda föredragande statsrådets tolkning av bestämmelserna.

I motionen 1978/79: 1899 yrkas en ändring av bestämmelserna för planeringsråden, så att "uttrycken i bestämmelserna genomgående i den mån det gäller det privata näringslivet bör vara företagare eller näringsidkare".

Utskottet har samma uppfattning som föredragande statsrådet i vad gäller representation i planeringsråden. Utskottet anser i likhet med föredraganden att någon ändring av gällande bestämmelser i skollag och skolförordning beträffande planeringsråd inte är nödvändig för att organisationer såsom Lantbrukarnas riksförbund och SHIO-Familjeföretagen skall kunna erhålla representation och avstyrker motionen 1978/79: 1899. Utskottet avstyrker sålunda även motionen 1978/79: 630 yrkandet 2 och tillstyrker regeringens förslag i propositionen.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1978/79: 100 och med avslag på motionen 1978/79: 630 yrkandet 1 till *Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 87 466 000 kr.,
2. att riksdagen beträffande tolkningen av bestämmelserna om planeringsråden med bifall till propositionen 1978/79: 100 avslår motionen 1978/79: 630 yrkandet 2,
3. att riksdagen beträffande ändring av bestämmelserna om planeringsråd avslår motionen 1978/79: 1899.

8. Mångfaldigande av litterära och konstnärliga verk inom utbildningsväsendet. Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkten C 10 (s. 303—304) och hemställer

att riksdagen till *Mångfaldigande av litterära och konstnärliga verk inom utbildningsväsendet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 1 815 000 kr.

Stockholm den 22 mars 1979

På utbildningsutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Claes Elmstedt (c), Sven Johansson (c), Lars Gustafsson (s), Linnea Hörlén (fp), Roland Sundgren (s), Gösta Karlsson (c), Helge Hagberg (s), Hans Nyhage (m), Lennart Bladh (s), Christina Rogestam (c), Lena Hjelm-Wallén (s), Jörgen Ullenhag (fp), Åke Gillström (s) och Gunnar Biörck i Värmdö (m).

Reservationer

1. vid punkten 1 (Lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet m. m.) beträffande *utvidgning av försöksverksamheten* av Hans Nyhage (m) och Gunnar Biörck i Värmdö (m) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "Utskottet finner" och slutar "regeringens förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet har erfarit att det finns ett stort behov av ytterligare medel för försöksverksamheten med lokalt utvecklingsarbete. Eftersom erfarenheterna av detta arbete hittills också varit mycket positiva tillstyrker utskottet bifall till yrkandena 1 och 2 i motionen 1978/79: 1370. Utskottet föreslår därför att till Lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet m. m. anvisas 1 500 000 kr. vilket innebär 750 000 kr. mer än vad regeringen föreslagit.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79: 100 och med bifall till motionen 1978/79: 1370 yrkandena 1 och 2 till *Lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

2. vid punkten 5 (Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet) av Hans Nyhage (m) och Gunnar Biörck i Värmdö (m) som — vid bifall till reservationen 1 — anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar ”Med hänvisning” och slutar ”yrkandet 3” bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 i fråga om Lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet m. m. hemställer utskottet nu att riksdagen bifaller motionen 1978/79: 1370 yrkandet 3.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79: 100 och med bifall till motionen 1978/79: 1370 yrkandet 3 till *Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet* för budgetåret 1979/80 anvisar ett reservationsanslag av 35 182 000 kr.

3. vid punkten 6 (Fortbildning m. m.) beträffande *plan för att successivt öka fortbildningen i naturorienterade ämnen* av Stig Alcmeyr, Lars Gustafsson, Roland Sundgren, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Åke Gillström (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar ”I budgetpropositionen” och slutar ”riksdagens åtgärd” bort ha följande lydelse:

I likhet med motionen 1978/79: 629 anser utskottet att fortbildningen av lärare i naturorienterade ämnen bör förstärkas. Det framgår inte av budgetpropositionen vilka insatser som är avsedda för denna fortbildning. Det framgår inte heller vilken annan fortbildning som måste begränsas med hänsyn till den föreslagna medelsanvisningen under slaget Fortbildning m. m. Mot denna bakgrund finner utskottet det an-

geläget att en plan upprättas för successivt ökade insatser för fortbildning i naturorienterande ämnen.

Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motionen 1978/79: 629 yrkandet 2 angående plan för att snabbare genomföra personallagsfortbildningen samt för att successivt öka fortbildningen i naturorienterande ämnen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen beträffande personallagsutbildning och fortbildning i naturorienterande ämnen med bifall till motionen 1978/79: 629 yrkandet 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

vid **punkten 7** (Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m.)

4. beträffande *medel till flera grundbelopp* av Stig Alemyr, Lars Gustafsson, Roland Sundgren, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Åke Gillström (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "SÖ har" och slutar "tillstyrka propositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet tillstyrker förslagen i motionen 1978/79: 630 yrkandet 1 att anslaget Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. bör — i förhållande till regeringens förslag — räknas upp med 5 884 000 kr. och utgå med 93 350 000 kr. för budgetåret 1979/80. Ett grundläggande drag i den nuvarande skolutvecklingen är ett fördjupat samspel mellan skolan och arbetslivet. Ansvaret för denna utveckling faller på skolans studie- och yrkesorientering. Syoverksamheten behöver därför tillföras betydligt ökade resurser i jämförelse med regeringens förslag, särskilt i de kommuner där problemen med ungdomsarbetslösheten är betydande. Organisationen med regionala planeringsråd bör byggas ut över hela landet och de lokala planeringsråden ges ökade resurser.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med anledning av propositionen 1978/79: 100 och med bifall till motionen 1978/79: 630 yrkandet 1 till *Bidrag till studie- och yrkesorientering m. m.* för budgetåret 1979/80 anvisar ett förslagsanslag av 93 350 000 kr.,

5. beträffande *tolkningen av bestämmelserna om planeringsråden* av Stig Alemyr, Lars Gustafsson, Roland Sundgren, Helge Hagberg, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén och Åke Gillström (samtliga s) som anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar "Utskottet har" och slutar "i propositionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att klara regler för sammansättningen av planeringsråden måste finnas. Råden får inte ges en sådan omfattning att de inte kan fungera.

SÖ:s förslag angående samverkan mellan skola och arbetsliv var resultatet av ett mångårigt utvecklingsarbete i samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen, kommunförbunden och arbetsmarknadens parter. Under hela utvecklingsarbetet har parterna varit överens om att de avtalslutande organisationerna på arbetsmarknaden bör vara förslagsgivande vid tillsättningen av ledamöter i SSA-råden. Det är dessa organisationer, som med hänsyn till samhällets lagstiftning i arbetslivsfrågor, bär ansvaret för förhållandena i arbetslivet.

Det finns flera organisationer, t. ex. Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Sveriges företagares riksförbund och hantverks- och köpmannaföreningar, vilka i likhet med Lantbrukarnas riksförbund (LRF) företräder vissa grupper av företagare.

Det bör vara möjligt för dessa grupper att med Svenska arbetsgivareföreningen (SAF) överenskomma om lämpliga samarbets- och kontaktformer, tillskapandet av referensgrupper etc. För LRF:s del bör ett samarbete kunna etableras genom Skogs- och lantarbetsgivareförbundet, som är anslutet till SAF, i de kommuner och de län där arbetslivets struktur motiverar representation för jord- och skogsbruksnäringen.

I likhet med SÖ anser alltså utskottet att det bör vara möjligt för sådana grupper att komma överens med SAF om arbetsgivarsidans representation. Vilken organisation som företräder arbetsgivarna i SSA-råden bör således vara en intern fråga för dessa på samma sätt som på arbetstagsidan. Härigenom kan det lokala arbetslivets struktur återspeglas i sammansättningen av planeringsråden. Utskottet anser att åtgärder härutöver inte är behövliga.

Utskottet kan alltså inte biträda den tolkning av bestämmelserna om planeringsråd som föredragande statsrådet gjort utan tillstyrker motionen 1978/79: 630 yrkandet 2. Detta uttalande bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 2 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen beträffande tolkningen av bestämmelserna om planeringsråden med avslag på propositionen 1978/79: 100 och med bifall till motionen 1978/79: 630 yrkandet 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

